

N:o 14.*Af herr Reuterswärd, angående löneförhöjning för justitieombudsmannen och justitiekanslern.*

Under senare tid har, gång efter annan, undran och tveksamhet gifvit sig från olika håll till känna med anledning af den utveckling, justitieombudsmannainstitutionen synta taga derigenom, att embetets innehafvare ganska regelmessigt och dertill hastigt befordrats till ledamöter af Konungens högsta domstol eller andra höga embeten.

Sålunda hafva såsom justitieombudsmän sedan 1884 tjenstgjort ej mindre än sju personer. Orsaken till denna snabba vaxning och sättet derför är naturligtvis icke att söka i någon önskan att förringa embetets anseende och betydelse, men det oaktadt kan följderna af en dylik tingens utveckling i alla fall blifva just denna, och häremot böra i tid botemedel sökas. Ett embete, som, infördt genom regeringsformen af 1809, egt bestånd lika länge som denna och som i och för sig utgör ett ganska fullödigt uttryck för denna regeringsforms principer, bör icke förringas eller betraktas blott som ett trappsteg till högre befordran, åtminstone så länge regeringsformen, till sina grunddrag, står orubbad, allra minst som embetet fortfarande har eller kan hafva sin stora betydelse.

Icke som skulle jag hysa misstro till vår svenska domare- och embetsmannacorps' vilja och förmåga att utan justitieombudsmannens öfvervakande fullgöra sina skyldigheter; men onekligt är, att denna corps' eget anseende och förtroendet till dess opartiskhet i allmänhetens ögon växer och stärkes, när denna allmänhet vet, att en dertill fullt skickad person utom corpsen finnes, som kan och skall ingripa till dess skydd, om så behöfves. Det må vara att denna kontroll icke är för embetsmannen behöflig, men för allmänheten är den det dock; och,

hvad mera är, den har redan vuxit in i det allmänna rättsmedvetandet. Det må ock så vara, att andra kontroller finnas, men om dessa kunna anses vara nog för statsintresset, för det enskilda är det icke nog effektivt, då fråga är om medborgares tro och allmänhetens mening.

Justitieombudsmannens pligt är, bland annat, att noga öfvervaka, att lagar och författningar konsekvent och likformigt tillämpas i hela landet m. m., men hur är detta möjligt för den, som blott för något år eller några månader innehar sitt embete.

Riksdagen, hvars fullmäktig justitieombudsmannen är, måste, enligt mitt förmenande, taga under allvarlig pröfning, hvad lämpligen kan och bör göras för att för framtiden undanrödja de nu påpekade olägenheterna för att betrygga embetets anseende.

Ett medel härför vore att göra embetet fast eller åtminstone mera fast än nu, d. v. s. låta valet gälla ej blott för ett, utan för flera år, men denna utväg kan icke anlitas utan en grundlagsändring, som, i sig svårare att genomföra, i alla händelser ej kan verka omedelbart. Ett annat medel är att genom förbättring af de med embetet förbundna ekonomiska villkoren göra platsen för skicklige män ej blott begärlig att få, utan ock att bibehålla. En duglig jurist i våra dagar har i allmänhet såväl på embetsmannabanan som inom den enskilda verksamheten så stora utsigter till betydande ekonomiskt förvärf, att man icke får lemna denna sida af frågan ur sigte. En lön af 8,000 kronor för ett år med ovisshet om dess åtnjutande under ett annat kan ej vara synnerligen lockande såsom ersättning ens för en, visserligen mindre aflönad, men lugnare och fastare verksamhet, om ej dermed vore förenade utsigter på följdbefordringar, hvilka allra minst borde få göra sig gällande här. Än mindre kan den lönen utgöra full ersättning för ett med institutionens anda öfverensstämmande arbete. Då emellertid intet vinnes utan någon uppoffring, och den uppoffring, hvarom här kan blifva tal, är försvinnande liten mot den fördel, som för densamma kan vinnas; ty hvad betyda i sjelfva verket några tusen kronor mer i statsbudgeten, om derigenom åt landet bevaras tilliten till dess offentliga myndigheter och deras verksamhet?

I allmänhet har Riksdagen vid bestämmandet af justitieombudsmannens lön låtit sig ledas af orden i § 97 af regeringsformen, att nämnda embetsman »skall i alla afseenden anses lika med Konungens justitiekansler» och alltså fastställt lönen till likhet med den sistnämndes. Så skedde redan vid 1809—10 års riksdag, hvarvid statsutskottet, sedan konstitutionsutskottet afböjdt att derom utlåta sig, yttrade, att

det »trott sig icke böra eller kunna föreslå *mindre* lönevillkor för justitieombudsmannen, än hvad justitiekansleren åtnjuter».

Skall slutligen det medel, som jag sålunda föreslår, blifva fullt verkande, måste det emellertid bestämmas ej blott så, att justitieombudsmannens ekonomiska ställning såsom embetsman blir fullt så god som hvarje annan embetsmans, till hvars post han kan tänkas vinna regelmässig befordran, utan dessutom så, att den blir bättre än hvarje sådan. Den ovisshet, hvori han städe måste sväfva rörande längden af sin embetstid, gör nemligen, att, äfven om lönen vore lika med de bäst aflönade andra embetens, han dock måste föredraga en för framtiden säker plats och säker inkomst framför en osäker, särskildt om bådas anseende är lika, och ännu mera, om den senare är större, såsom ju är fallet med ledamotskap i högsta domstolen. Minimum bör därför afsevärdt öfverstiga justitieråds lön, eller till 12,000 kronor.

Med hänsyn till hvad nu i korthet blifvit anfördt får jag alltså äran föreslå:

att Riksdagen ville besluta, att den lön af 8,000 kronor, som justitieombudsmannen för närvarande åtnjuter, skall från och med år 1899 utgå med ett till 12,000 kronor höjdt belopp; samt

för den händelse, Riksdagen skulle anse § 97 i regeringsformen härtill föranleda,

att justitiekanslerens lön från samma tid utgår med 9,000 kronor och hans tienstgöringspenningar med 3,000 kronor.

Om remiss till statsutskottet anhålles.

Patric Reuterswärd.